

Edicija INTEGRALI

knjiga 4

Urednik:
Alen Bešić

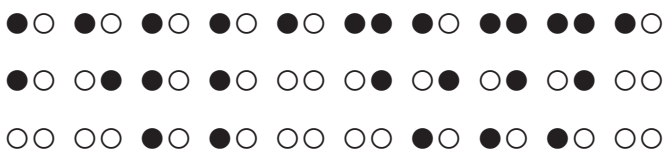
© Daša Drndić i Fraktura, 2012

© za ovo izdanje KCNS, Novi Sad i Partizanska knjiga,
Kikinda 2021

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

Daša Drndić

BELLADONNA

2021

*Hodie mihi, cras tibi.
Quis evadet?*

U subotu, 19. siječnja 2002., šezdeset osoba pritvorenih u logoru za ilegalne imigrante *zašiva sebi usta*. Šezdeset osoba zašivenih usta baulja kampom zureći u nebo. Za njima skakuću mali blatnjavi psi lutalice, piskutavo kevući. Vlasti uporno odgađaju razmatranje njihovih molbi za useljenje.

Tereza Acosta je žena koja odlučuje ne sjećati se. Tereza Acosta ne sjeća se svog djetinjstva; do desete godine kao da nije postojala. Njena amnezija je gusta i nepokretna. U Terezi Acosta živi pet različitih Terezi Acosta. Svaka ima svoj glas i drugačiji izraz lica. Nijedna se ne sjeća razgovora s ostalim Terezama Acosta. Svaka Tereza poriče postojanje preostalih četiriju. Svaka Tereza Acosta ima svoje poglede na brak, na ljubav, na posao, na život općenito, posve različite od pogleda ostalih Tereza Acosta. Nakon mnogih seansi, liječnik odlučuje ne miješati se u živote pet Tereza, odlučuje ostaviti ih u njihovu zajedničkom nesjećanju. U kojem žive skladno.

Fausta Fink nije se sjećala svog života prije četrnaeste godine. Njoj su liječnici dali antidepresive, pa se počela sjećati. Rekla je: *Sad sam odlično, sretna sam*, onda se ubila. Bacila se s petnaestog kata. U crvenom kimonu. Padala je napuhana kao balon, lepršavo. Vijorila je. Poslije se spljoštila.

U jednoj ludnici na jugu, možda i na sjeveru, trideset i devet *zatočenika* također zašiva sebi usta – kirurškim koncem.

Prilikom šivanja zatočnici koriste široki kosi bod, pa su sva-ka usta zašivena u tri, najviše četiri poteza. Bila je to pobuna bolesnika protiv osoblja koje im se nije obraćalo. U umobol-nici zavlada tada još veće bezglasje, golemi muk koji danas kao para, kao dim, kulja iz stropova i zidova ruševne zgrade u nigdini i u oblacima penje se prema nebu; za crnih noći (*moonless nights*), to isto bezglasje, taj zlokobni ljudski muk, navodno luđački, vraća se kao lahor; kao paperjasta kiša on pada na mutna okna našeg azila u nedodjiji i, da bi preživjeli, jer to je jedini njihov zrak, bolesnici njime, tim kužnim ali bezmirisnim lahorom, tom nevidljivom paučinom šutnje, pune svoja sad već sipka, rastresita pluća. Krajolik oko ludni-ce zapečaćen je, skamenjen, kao crtež nepomičan. On leži pod lavom tišine satkane od nečujnih koraka koji meko šušte jer izljevaju se iz te umobolnice u kojoj sve papuče su od filca.

Mogao bi i on. Prestati govoriti. Prestati se sjećati.

Tako.

Sad je sam.

U derutnom stanu u malome gradu.

O tom stanu pričao je, pisao je, razmišljao je, kao i o tom gradu, pa ponovno neće. Neće misliti. Ni o stanu, u kojem je hladno, mračno i zapušteno, kakav je postao i on, mračan i zapušten, a postupno se i hladi, ni o gradu, koji je potpuno otpisao, kao da ga nema, kao da se urušio, potonuo u kataklizmičku raku na on sad lebdi nad tim ponorom (poput Fauste Fink u crvenom kimonu), sve više se udaljava, smanjuje se do tišine, do iščeznuća.

Mogao bi biti bilo gdje, sad je svejedno.

Prozorske kapke ne otvara, možda ponekad, kad mu se u glavi rodi kakva glazba i strese ga. Kad mu tijelom proleti sćušno veselje, mala blijeda munja koja zasikće i hitro se ugasi. Tad rastvori prozore i gleda. S četvrtog kata prati dolazak i odlazak vlakova. Pilji u hangare. U kontejnere u koje uranjaju štakori i mačke, pa čeka njihov ples kroz otpad pa izusti kratko *ah* koje mu zaustavi disanje. S naporom podiže kapke i prelijeće preko dronjka mora koje se ljuljuška tamo pod niskom planinom, onda padne klapna, ponovno se učahuri, i hitro, gotovo nakaradno odšepesa jedanaest metara dugim uskim hodnikom ne bi li se kao krtica zavukao u njegovu tminu, u njegovu zagrobnu bezglasnost i svaki put osjetio

kako se zidovi tog skoro pa tunela – pomiču, skupljaju, jedan drugome primiču i on tada izbezumljeno poskakuje duž te staze, goredolje hop goredolje goredolje hop, da ga njene visoke stijene ne zgnječe, ne spljošte u tanku liniju smrti nalik onoj na bolničkom EKG monitoru.

Pumpica, kaže, pumpica, jedna, druga, treća.

Onda je bolje. Diše.

Ni o čemu više ne razmišlja. Sve je već promislio, svoj život. U gomilice, u hrpice, posložio je dane, godine, rođenja i smrti, ljubavi, ono malo što ih je bilo, putovanja, mnoga, poznanstva, mnoga, obiteljske drame, svoje besmislene jurnjave i još besmislenije male bitke, mahom izgubljene, jezike, strane i domaće, podneblja, sve je to uredno klasificirao, i svu tu bagažu, taj sad nepotreban teret, vezao špagom i rasporedio po uglovima prostраниh soba kao da ga čeka još jedna velika selidba.

Kasarna, kaže, živim u kasarni.

Ovih dana nekoga će pozvati da to odnese, taj otpad, taj bofl u koji se zdudao njegov život, pozvat će nekoga da mu te nakupine sprčkanih dana makne s očiju, da se više ne gledaju on i te silne hrpice koje počinju trunuti po uglovima i odašilju odbojan vonj, ne zastrašujući, samo iritirajući, uljeznički vonj, da bi se postupno rasipale u prah i remetile mu disanje. Nosite sve, reći će, nosite. Knjige je posložio, neke je bacio, neke poklonio, rastrijebio kramu. Poklanja i svoju odjeću, svoju obuću, na dane mahnito. Previše se balasta nakupilo, svakojakog smeća. Poklanja kapute, jakne, odijela, džempere, košulje, oh, koliko košulja ima, cipele, neke nikada nošene.

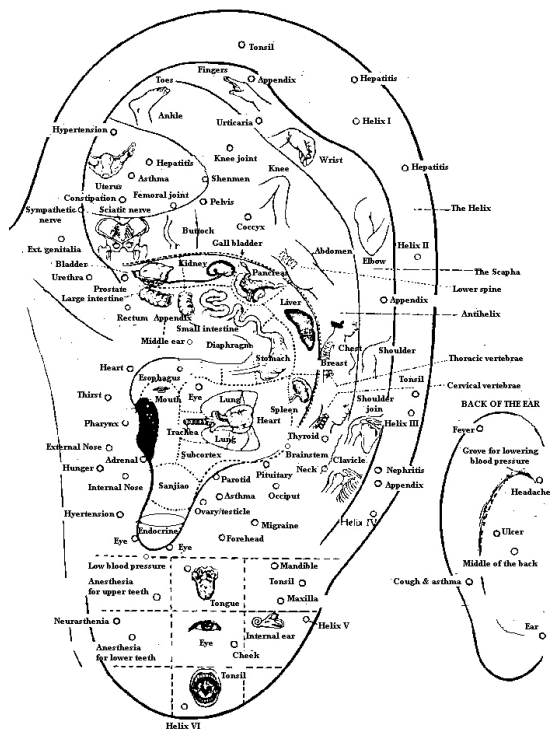
Tako i njegova majka prije trideset i kusur godina, pred kraj, na putovanjima ostavlja, dijeli, odlomke *svog* života, njemu to tada nije jasno. Kad se vraća iz Kine sa specijalizacije akupunktura, s paketima iglica, s glomaznim gumenim ušima na kojima su označene akupunkturne točke, s metar visokom plastificiranom figurom ljudskog tijela koje se rasklapa i sklapa

i iz čije nutrine mogu se vaditi i razgledati svi organi, *imitacije* organa ljupko umanjenih, srce, pluća, jetra, crijeva, gušterača, sve, trodimenzionalne žile, vene i arterije, kosti, mozak, sve se može raščlaniti, premještati, razmještati, prevrtati, sklapat i kao kakva slagalica, čitava čovječja unutrašnjost, a figura uvijek stoji uspravno, prilijepljena uz drveno postolje i probodena sjajnom željeznom šipkom, kad se njegova majka vraća iz te Kine njima, svojoj obitelji i svojim psihijatrijskim pacijentima, iz te Kine, iz neke tamo kineske provincije, ne sjeća se više koje, Kina je ogromna zemlja, šarolika, iz te siromašne pustinjske provincije u kojoj, pričala je, kineska hrana nije ni nalik onoj evropskoj kineskoj hrani koja se jede po evropskim kineskim restoranima, nego je to siromašna i bezukusna kineska hrana, vodenasta, koja se (po poljskim bolnicama) servira u limenim tanjurima, kao onomad u JNA, iz Kine u kojoj je šišaju na suho, njegova majka dolazi gotovo bez prtljage, držeći ceduljicu otrgnutu s dna novinske stranice na kojoj kemijskom olovkom (kineskom) piše dijagnoza: *ca corpus uteri*. Donosi mu antiknu kinesku kutijicu za duhan od ružinog drveta koja već dugo zvrji prazna tamo na pisaćem stolu kojemu više ne prilazi, donosi mu uokvirene stihove Lu Hsuna, njegovim sestrama neke kineske ogrtače, intenzivno modre i intenzivno grimizne na kojima lete veliki zlatni zmajevi, staru lepezu s mirisom sandalovine, sve to staje u mali kovčeg, u kovčežić, u koji njegova majka zaključava tračak spoznaje, a u kojem on tek kasnije iščitava odluku i strah.

U šaci sad gnječi to golemo gumeno uho s refleksnim točkama čitavog tijela. Uho kao minijturni fetus.

Na tom uhu ima pregled svojih organa. Svih organa. Ima pregled svojih boli. Ponekad iglicom, čačalicom ili noktom, na svom uhu ubada svoje srce, svoje oko, svoja leđa, svoj mozak, pa oživi. Na tren. Pulsira. Kad mu ponestane novca, nađe točku za glad i bude lagan, njiše se kao da pada u nesvijest.

Uši – čudesan, ružan organ, kao što je čitavo ljudsko tijelo odbojno, čovjek općenito, nakaradno biće neskladne forme, s ekstremitetima koji se račvaju iz središnje mase, a na čijim završecima landaraju tanki pipci s nakalempljenim bjeličastim rožnatim tvorevinama koje vječito rastu, dok se na vrhu te nakaze, na kratkom pokretnom i mekanom stalku klata lop-tasti organ s većim otvorom pri dnu i s dvjema manjim rupama u sredini iz kojih izlazi topao zrak. Pri vrhu, dvije vodena-ste kuglice smještene u duplje s pokretnim poklopcima obrću se bešumno. Dodatno, to zaobljeno pomično tijelo prekrive-no je dlakama što izbijaju s njegova vrha, a kod muškaraca i s prednje strane.

Ima mnogo ušiju u literaturi, ima ušiju za slušanje i ušiju za neslušanje, ušiju za trovanje i ušiju za sjećanje. Kažu da uši stalno rastu. Stari ljudi imaju velike uši, čak i oni starci čije su uši u mladosti bile male u starosti dobivaju velike mekane viseće uši s mlohavim resicama, gluhe uši. Zato ga čudi nedavni događaj kad, držeći ružičasti fascikl na prsima, ulazi u autobus, a za njim stari gospodin sa šeširom na glavi, vrlo naborana, izbrazdana lica, pita ga: *Idete li i vi u onu zgradu na sastanak u 16 sati?* Starac mu potom okreće leđa, ostaje stajati na donjoj stubi, vrata vozila su otvorena, i on tog starca u dugom crnom kaputu promatra otpozadi. I vidi, taj starac ima male uši, nevjerojatno male, demonske uši.

Njegove su uši u redu, njegove su uši sasvim pristojne uši, decentne uši bez dlaka. On dobro čuje, savršeno dobro čuje, bilo bi bolje da nije tako. Jednom, doduše, u lijevom uhu tala-salo mu se more, povremeno visoki valovi hučeći su udarali o njegovu čeonu kost i rasplinjavali se oko sljepoočnice i nosa, riječi su se razvlačile u sporu nerazumljivost s nepodnošljivim ehom. Stavili su ga u gluhu sobu i testirali mu sluh. Doktor je rekao: *Na desno uho čujete vrlo iznadprosječno. Lijevo uho uopće vam ne treba.* Ali njegovo shizofreno ušno stanje, ta buka u glavi, ta kakofonija, traje kratko, nakon mjesec-dva o zidove lubanje ponovno mu se ljuljuška bonaca. Sada je *opet okružen* strašnim zvukovima koji dolaze izvana, koji mu čekićaju mozak i koje ne može isključiti, jezivom razdirućom jekom ovoga grada nalik ni na koju *normalnu* gradsku galamu.

Nedavno je pročitao tekst u vezi sa židovskim ušima. U tom tekstu tri žene raspravljaju o skeniranim šarenicama i skeniranim licima općenito, o eventualnom ugrađivanju čipova u ljude. Jedna od tih triju žena priča kako se uznemirila kad se u Beču slikala za novi pasoš pa su joj kazali: *Otkrijte uši, moramo vidjeti vaše uši, oba uha,* rekli su joj. To je tu ženu podsjetilo na ratne priče njene majke, rekla je. Druga žena priča

kako su ih na policiji dvaput vraćali kad su vadili putovnice za njene unuke jer uši njenih unuka, prvo, vrlo su male uši i, drugo, te uši skroz su uz glavu pripijene uši. Nakon više pokušaja uspjeli su dobiti fotografije na kojima se vide *vrškovi* djetinjih ušiju, ali onda nastaju problemi s očima njenih unuka jer oči njenih unuka nisu bile dovoljno otvorene za skeniranje. Djeca bi kod fotografa odmah zaspala. Na pasoškim fotografijama zabranjeno je smijati se, čak i smiješiti se, pa s osmijehom unuka te druge žene nisu imali problema, priča ta druga žena, jer njeni se unuci nikada ne smiješe. Na koncu, njeni unuci s roditeljima ipak odlaze. Iz Rumunjske. U koju se nikada ne vraćaju. Onda ona prva žena kaže kako joj je majka pričala da u vrijeme nacizma fotografije na dokumentima za Židove nisu smjele biti retuširane i da se na njima moralo vidjeti *lijevo* uho, jer židovska rasa navodno raspoznavala se po obliku uha. Nacisti su vjerovali da Židovi imaju *posebne* uši. U tom tekstu sve tri žene uspoređuju svoje uši, ali ne uočavaju značajna odstupanja iako je samo jedan par ušiju bio židovski. Na kraju ona Židovka izvadi ratne iskaznice nekolicine svojih rođaka umorenih u Treblinku i na svim se fotografijama, doista, jasno vidi lijevo uho.

Nosove za sada policija ne obrađuje iako neki znanstvenici tvrde da u skeniranju nosova leži velik biometrijski potencijal. Znanstvenici se žale da su nosovi u biometrijskim postupcima neopravdano zanemareni. Skenirani nosovi mogu znatno ubrzati prepoznavanje osoba kao i obradu cijele fotografije, što nije slučaj sa standardnim biometrijskim tehnikama. Nosovi se ne mijenjaju promjenom izraza lica, tvrde stručnjaci, a uši se mijenjaju, što nije posve točno. Kad se ljudi smiješe, nosovi im se šire, dok ima onih kojima se uši uopće ne mrdaju kad se smiju, iako ima i onih kojima se uši mrdaju gore-dolje naprijed-nazad, a neki mogu mrdati ušima i kad se ne smiješe, snagom uma. Uglavnom, u Engleskoj prvo kreće znanstveno

proučavanje 40 nosova koje se potom grana po Evropi, to znanstveno proučavanje, pa sad svud naokolo rastu baze (nosova) za buduća testiranja.

On ima lijepi mali nos. Pravilan.

Po stanu skuplja suvenire za smeće. Trpa ih u plastične crne vreće. Odlučno, u trzajima. Što će kome njegova sjećanja koja ni sam ne želi pamtititi, koja su *pala* u jamu zaborava. I on ih pušta da *tonu*.

Ljudi skupljaju gluposti za podsjećanje jer im je tako lakše, nema naprezanja, ne dozivaju se šetnje, krajolici, razgovori, mirisi i dodiri, za to nema vremena dok teče život koji za većinu uglavnom žubori, to sad shvaća. Ljudi imbecilno raspoređuju svoje životne paragrafe po policama i zidovima i s vremena na vrijeme u prolazu im dobace zaleđen osmijeh i kažu, ostanite tu, čekajte me. Kad se počnu gasiti svjetla ljudi zamisljaju da će ponovno biti zajedno, oni i njihova olinjala prošlost sabijena u male mrtve predmete, da će se uzajamno doticati, jedni drugima pričati zaturene svenule skaske. Ma kakvi. Uspomene umru čim se iščupaju iz svog okružja, rasplinu se, izgube boju, izgube savitljivost, ukrute se kao mrtvac. Od njih ostaju ljuštore prozračnih rubova. Moždane pločice napola izbrisane sklizak su teren, varljiv. Mentalna arhiva zaključana je, čami u mraku. Prošlost je izrešetana, suveniri tu ništa ne mogu popraviti. Sve treba odbaciti. Sve. I možda svakoga.

Mogao bi zadržati porculansku cipelicu koju mu poklanja majka, cipelicu koja ga nikamo nije odvela. Zadržat će i minijturni starinski stojeći sat, zahrđao, patiniran, sat s nakošenim bročanicom koji kao da je isplivao iz Zemlje Čudesa, čije se kazaljke pokreću tek kad se u njega ubaci novčić – poklon sina Lea. I Elviru, Elviru će sačuvati – nju svud nosi sa sobom, uza se. Eto, to će sačuvati.